

TAMPEREEN KAUPUNKI

Tampereen kansallinen kaupunkipuisto

Hakuvaiheen valmistelu

Tampereen kaupunginhallitus 15.4.2019

TKKP Hakuvaiheen valmistelu

Tampereen kansallisen kaupunkipuiston tarveselvitys (KH 20.2.2017)

- Tampere etenee kohti kansallisen kaupunkipuiston hakuvaihetta
- Laaditaan tarvittavat lisäselvitykset keskeisistä kaupunkirakenteen muutosalueista
- Aluerajaus määritellään uudelleen
- Käynnistetään käyttö- ja hoitosuunnitelman valmistelu

Lauri Lylyn pormestariohjelma vuosille 2017-2021

- Kansallinen kaupunkipuisto –hanke Kasvavan kaupungin palvelulupauksen keskeisissä tavoitteissa ja toimenpiteissä

Ohjausryhmä ja suunnitteluryhmä nimetty vuoden 2020 loppuun saakka.

- Hakuvaiheen valmistelu aloitettu syksyllä 2018: muutosalueiden tilanne, rajauksen uudelleen määrittely

TKKP Hakuprosessi

Kansallinen kaupunkipuisto maankäyttö- ja rakennuslaissa

Kansallinen kaupunkipuisto pohjautuu maankäyttö- ja rakennuslakiin (§ 68-71).

Kaupunkimaiseen ympäristöön kuuluvan *alueen kulttuuri- tai luonnonmaiseman kauneuden, luonnon monimuotoisuuden, historiallisten ominaispiirteiden* tai siihen liittyvien *kaupunkikuvallisten, sosiaalisten, virkistysellisten* tai muiden erityisten *arvojen säilyttämiseksi ja hoitamiseksi voidaan perustaa kansallinen kaupunkipuisto.*

Puistoon osoitetaan ensi sijassa *kunnan, valtion tai muun julkisyhteisön omistuksessa olevia alueita.*

Kansallisen kaupunkipuiston *perustamisesta sekä sen hoito- ja käyttösuunnitelmasta päättää ympäristöministeriö.*

Hoito- ja käyttösuunnitelman valmistelun tulee tapahtua *vuorovaikutuksessa* niiden tahojen kanssa, joiden oloihin asia saattaa huomattavasti vaikuttaa.

Kansallisen kaupunkipuiston kriteerit

YMPÄRISTÖMINISTERIÖ ARVIOI HAKEMUKSIA YHTENÄISIN KRITEREIN

- kaupunkien tasapuolinen kohtelu
- kaupunkipuistojen valtakunnallisen tason säilyminen

Sisältö

- kaupunkiluonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeitä luonnonalueita
- kaupungin historian kannalta merkittäviä kulttuuriympäristöjä
- esteettisesti merkittäviä puistoja ja viheralueita

Kaupunkikeskeisyys

- alue alkaa kaupungin ydinkeskustasta / sen läheisyydestä

Laajuus ja eheys

- puisto- ja viherympäristönä riittävän laaja ja häiriötön
- viher- ja sinirakenteeltaan niin yhtenäinen, että sitä pitkin on mahdollisuus siirtyä kaupunginosasta toiseen

Ekologisuus ja jatkuvuus

- alueelle muodostuu ekologisia käytäviä
- alue liittyy välittömästi kaupungin ulkopuolisiin luonnonalueisiin tai maaseutuun

TAMPEREEN KANSALLINEN KAUPUNKIPUISTO

→ Sisältö täyttyy hyvin, esim.

- Pyynikinharju, Kauppi-Niihama, lidesjärvi
- Tammerkoski, Pispala, Viinikka, Reuharinniemi
- Koskipuisto, Hämeenpuisto, Näsinpuisto, Pyynikin kirkkopuisto

→ Kaupunkikeskeisyys täyttyy hyvin

- Ytimenä Tammerkosken kansallismaisema ja Hämeenpuisto

→ Laajuus ja eheys täyttyy osittain

- laajuus täyttyy
- **eheyden toteutuminen vaatii mm. Eteläpuiston, Viinikanlahden ja Viinikanojan osalta kehittämistä**
- siniyhteys mahdollinen, jos se on osa-alueen kannalta perusteltu, esim. vesiliikenne, vesistön virkistyskäyttö

→ Ekologisuus ja jatkuvuus täyttyy melko hyvin

- Pyynikinharju, Kauppi-Niihama, järvet ja rannat

Kansalliset kaupunkipuistot, pinta-aloja

Hämeenlinna (2001)

Verkatehdas-Vanajavesi-**keskusta**-linna-Aulanko, yht. 740 ha maa-alueita + Vanajavesi (arvio n. 130 ha) ja Aulangonjärvi 77 ha, yht. n. 950 ha. Kaupungin pinta-alasta n. 0,5%.

Turku (2013)

Aurajokilaakso-**keskusta**-Ruissalo, 2200 ha maa-alueita, 940 ha vesialueita, yht. 3140 ha. Kaupungin pinta-alasta 10,2%.

Kotka (2014)

Kymijoki-**keskusta**-itäinen Suomenlahti, yht. 2400 ha. Kaupungin pinta-alasta 2,5%.

Kuopio (2017)

Ruutukaava**keskusta**-satamat-Väinölänniemi-Kallaveden saaristo. Pinta-ala yht. 7200 ha, josta saaristo ja vesialueet 6900 ha. Kaupungin pinta-alasta 1,7 %.

Kansallisten kaupunkipuistojen sisältö ja laajuus on muodostettu kunkin kaupungin erityisten arvojen ja ominaispiirteiden pohjalta yhteiset kriteerit täyttäväksi.

Tampere

Tarveselvitysvaiheessa maa-alueita 1528 ha, vesialueita 2366 ha, muutosalue 77 ha (maa ja vesi),

Tampere yht. 3970 ha

Kaupungin pinta-alasta noin 6%

Tampereen rooli kansallisten kaupunkipuistojen verkostossa

Kansallisten kaupunkipuistojen verkosto kertoo Suomen kehitystarinan merkittävistä ilmiöistä ja tapahtumista kulttuuri- ja luonnonperinnön elementtien kautta. Kunkin kohteet tulisi tuoda **lisääarvoa** tähän tarinaan, ja kullakin kaupungilla on oma **roolinsa**.

Teollisuushistoriaa esim. Forssan, Kotkan ja Hämeenlinnan kansallisissa kaupunkipuistoissa. ***Tampere täydentäisi merkittävästi verkoston kertomusta Suomen teollisuuden vaiheista.***

Tammerkosken kansallismaisema ja teollisuusrakennukset sekä työvään asuminen, kansanpuistot, vesistöjen ja vesivoiman rooli, maisemallinen sijainti järvien ja harjuselänteen solmukohdassa.

KOSKI, TEOLLISUUS
JÄRVET, HARJUT, METSÄT
ASUINYMPÄRISTÖT
PUISTOT JA JULKSET TILAT

Tampereen tarina: kaupunkipuiston sisällöt ja arvot

REUHARINNIEMI
Asutuksen historia
Järvimaisema
Luonnonrannat

NÄSIJÄRVI
Vesireitit
Yhteys kansallispuistoihin
Talven virkistyskäyttö

RAUHANIEMI
KÄPYLÄ
Teollisuuden ja
asutuksen historia
Luonto ja virkistys

KAUPPI - NIIHAMA
Laajuus ja jatkuvuus
Ekologiset yhteydet ja monimuotoisuus
Luonnonrannat

PISPALA
Asutuksen historia
Kaupunki- ja
harjumaisema

PYYNIKKI
Ekologinen yhteys
Harjumaisema
Monimuotoisuus

HÄMEENPUISTO
KOSKIMAISEMA
HÄMEENKATU
KESKUSTORI
Kansallismaisema
Teollisuushistoria
Puutarhataide

VIINIKKA
Teollisuuden ja
asutuksen historia

IIDESJÄRVI
Ekologinen yhteys
Monimuotoisuus

PYHÄJÄRVI
Vesireitit
Saaret

HATANPÄÄ
HÄRMÄLÄNRANTA
Kartano- ja
huvilahistoria
Puutarhataide

Kansallisen kaupunkipuiston vaikutukset Tampereella

Hanke on **linjassa kaupungin strategioiden** kanssa ja tukee tavoitteiden toteutumista.

Hankkeella on nähty pääosin monenlaisia hyötyjä ja mahdollisuuksia. Hanke **voisi vahvistaa Tampereen tarinaa, turvata ja kehittää Tampereen tärkeitä ominaispiirteitä.** Hanke voisi luoda myös **uusia arvoja.**

Hanke voisi tarjota **kokonaisvaltaisen ja pitkäjänteisen kaupunkisuunnittelun välineen:** kaupunkiluonnon, rakennetun kulttuuriympäristön ja virkistysmahdollisuuksien kehittäminen eheänä kokonaisuutena.

Hankkeella voisi olla **matkailullista ja imagollista merkitystä,** jos statusta osataan hyödyntää (esim. Euroopan kulttuuripääkaupunki –haku)

Riskinä on koettu **ympäristöministeriön asema** kaupunkipuistoalueella tapahtuvan suunnittelun ja kehittämisen osapuolena.

(Tarveselvitys 2017)

Aluerajauksen uudelleen määrittely

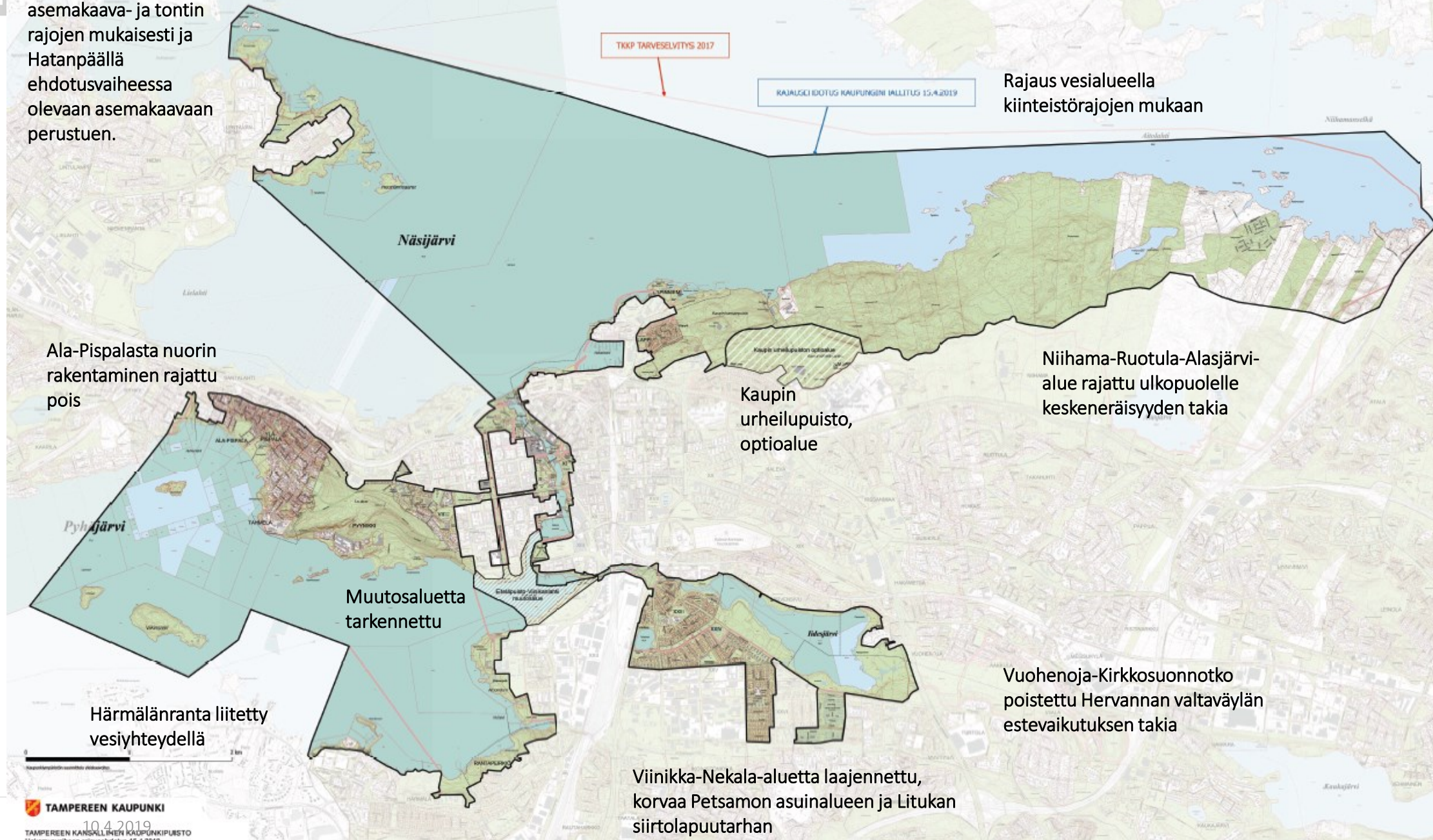
- Rajausta perustuu MRL:ssä asetettuihin kansallisen kaupunkipuiston arvoihin, YM:n määrittelemiin arviointikriteereihin sekä ajantasaiseen tietoon maankäytön suunnitelmista, hankkeista ja rakentamisesta Tampereella.
- Rajaustyypit: varsinainen raja (sitova), muutosalue (sitova), optioalue

Merkittävimmät muutokset 2017→2019

- Petsamo ja Litukan siirtolapuutarha korvattu Viinikka-Nekala-alueella (RKY)
- Kaupin urheilupuisto optioalueiksi
- Vuohenoja-Kirkkosuonnotko poistettu rajauksesta
- Härmälänranta liitetty mukaan uutena, vesiyhteys
- Niihama-Ruotula-Alasjärvi rajattu valmistelun ulkopuolelle

Rajausehdotus 15.4. ja muutokset tarveselvityksen rajausehdotukseen

Lisäksi pieniä
rajausmuutoksia
asemakaava- ja tontin
rajojen mukaisesti ja
Hatanpäällä
ehdotusvaiheessa
olevaan asemakaavaan
perustuen.

Muutos- ja optioalueet kaupunkipuistossa

MUUTOSALUEILLE voidaan hakuvaiheessa hyväksyä **ohjeellinen rajaus**, joka asemakaavan myötä korvataan yksityiskohteisemmalla.

KH antaa muutosalueille hakemuksen yhteydessä MRL 70 §:ssä tarkoitettuja **määräyksiä**, siirtyvät hakemuksesta kkp-päätökseen.

Määräysten tarkoituksena on varmistaa sitoutuminen alueen olennaisten arvojen säilyttämiseen / kehittämiseen muutostilanteessa.

Määräys ei ota kantaa koko kaava-alueeseen, vaan vain niihin toimenpiteisiin, joilla turvataan kkp:n kannalta tärkeät erityiset arvot.

Määräys on melko **yleisellä tasolla**, eikä anna tarkkoja ohjeita käytännön ratkaisuun. Tarkempia ohjeita voidaan kirjata hoito- ja käyttösuunnitelmaan. Määräysten muotoilu yhteistyössä kaupunki ja YM.

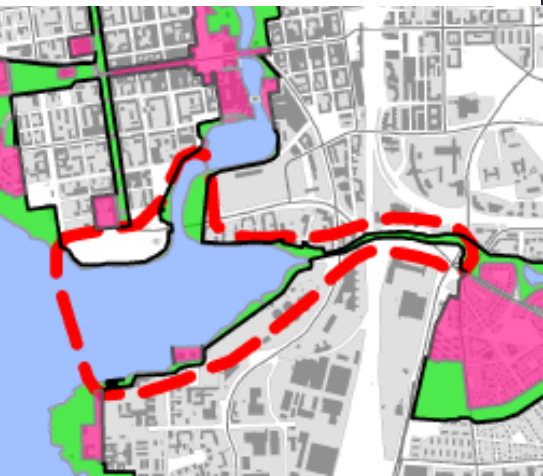
Kkp:n ulkopuoliset alueet muutosalueella **rajautuvat pois**, kun rajaustarkistus tehdään → kkp:n pinta-ala pienenee

Kansallisen kaupunkipuiston hakemuksessa voidaan lisäksi esittää **OPTIOALUEITA**.

Optioalueet eivät kuulu varsinaiseen rajaukseen tai perustamispäätökseen. Taustatietoa kkp:n laajentumisesta ja tulevaisuuden tavoitteista.

Muutosalueen raja tarveselvityksessä
2017

Muutosalueen osalta kkp-rajaus on ohjeellinen.

Yksityiskohtainen rajaus määritellään yleiskaavan perusteella tehdyissä asemakaavoissa myöhemmin.

Asemakaavoissa olevat kkp:n soveltuvat alueet sisällytetään rajaukseen.

Muut alueet rajataan kkp:n ulkopuolelle.

Niihama-Ruotula-Alasjärvi-alue

- Alue sisältyi tarveselvitysvaiheen rajaukseen 2017 golfkenttää lukuun ottamatta
- 2018-19 tutkittu eri vaihtoehtoja, joissa alue osin mukana varsinaisessa rajauksessa tai osin tai kokonaan muutos- tai optioalueena.
 - Ruotulan maankäyttöratkaisu avoinna, raitiotie, leirintäalue
 - Alueella merkittäviä luontoarvoja ja tärkeitä viher- ja virkistysyhteyksiä, jotka tulee säilyttää osana alueen kehittämistä
 - Virkamiesvalmistelussa nähty tavoiteltavana ja mahdollisena liittää alue soveltuvilta osin kaupunkipuistoon kaavan vahvistuttua
 - Asukkaiden ja osallisten näkökulmasta tärkeäksi koettu alue (mm. Kauppi-Niihaman vertaissuunnittelu). Poisjättäminen kaupunkipuiston valmistelusta voi herättää voimakkaan reaktion.

Uuden rajauksen vaikutus laajuuteen

Tarveselvitys 2017

Maa-alueetta	1528 ha
Vesialuetta	2366 ha
<u>Yhteensä</u>	<u>3894 ha</u>

Muutosalue maa 37 ha, vesi 39 ha

Yhteensä 3970 ha

Rajausehdotus 15.4.2019

Maa-alueetta	1191 ha
Vesialuetta	2283 ha
<u>Yhteensä</u>	<u>3474 ha</u>

Muutosalue maa 8 ha, vesi 24 ha
Optioalue (Kauppi) maa 57 ha

Yhteensä 3677 ha

Hakemuksen sisältö

1. Tarkka, yksiselitteinen **aluerajaus** perusteluineen
2. **Perusteet** erityisarvojen turvaamiseen maakunta-, yleis- tai asemakaavalla, lailla tai erillisillä kaupunginhallituksen *määräyksillä*, joiden avulla varmistetaan kaupunkipuiston arvot myöhemmässä maankäytön suunnittelussa.
3. **Hoito- ja käyttösuunnitelmaluonnos** liitetään hakemukseen.

Jatkotoimenpiteet

Valmistelun jatkon kannalta ratkaisevaa, voidaanko sitoutua Eteläpuisto-Viinikanlahti -alueen viheralueiden kehittämiseen kkp:n kriteerit toteuttaen (muutosalue + määräykset).

- Rajausehdotuksen hyväksyminen (KH) hakemuksen ja käyttö- ja hoitosuunnitelman jatkovalmisteluun
 - Rajausehdotuksen nähtäville asettaminen (KH), karttakysely ja keskustelutilaisuus
 - Saadun palautteen käsittely, muutokset palautteen johdosta (TKKP OHRY > KH)
 - Tiedottaminen ja nettisivupäivitykset
- Osa-alue tarkastelujen eteneminen, rajaustarkennukset ja hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen
- Tiivis keskusteluyhteys Ympäristöministeriöön: kriteerien täyttymisen varmistaminen prosessin aikana, osa-alueiden arviointi, arvojen huomioiminen ja maankäytölle asetettavien erillismääräysten laatiminen